

**Резюмета на рецензираните публикации
на д-р Иван Мангачев
кандидат в конкурса за доцент по област на висше образование 3.
Социални, стопански и правни науки, професионално направление
3.6. Право (Гражданско и семейно право), обявен в ДВ, бр. 98 от
19.11.2024 г.
на български език**

ангачев, Иван, Окончателност на сетълмента, Правна уредба. Сиела, 2013 г.,

Публикация № 3.1. по показател 3, Приложение № 2 на справка-самооценка)

Резюме

Окончателността на сетълмента е сравнително ново и малко изследвано понятие в правната доктрина. За практикуващия юрист този правен институт започва да придобива все по-голямо значение. От една страна голяма част от безналичните плащания в страната се извършват чрез системи с окончателност на сетълмента, а от друга е важно какви последствия има за системата възможността за откриване на производство по несъстоятелност спрямо участник в нея. Счита се, че е необходимо приемането на специфична правна рамка, която има за цел да предпази финансовата стабилност като цяло и да не позволи проявлението и разпространението на т.нар. системен риск или рискът свързан с невъзможността на участник в платежна система или на финансов пазар да изпълни в срок задълженията си и по този начин да причини невъзможност за останалите участници да изпълнят техните изискуеми задължения. В монографията, освен изследване на българското законодателство, е включен и анализ на законодателствата на редица държави, като Великобритания, Германия, Дания, Естония, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Нидерландия, Малта, Норвегия, Полша, Португалия, Словакия, Словения, Франция и Хърватия), както и системните правила на няколко оператори на системи с окончателност на сетълмента.

**ангачев, Иван и Цонева, Силвия в Мартин Сантистебан, Соня и Спаркс,
Питър (ред.) Защита на недвижимите имоти в европейските правни системи,
Кембридж Юнивърсити Прес (2015 г.), ISBN: 9781107121928.**

**Публикация № 6.1. /на английски език/ по показател № 6, Приложение № 4 на
справката-самооценка)**

Резюме

Представеният доклад за българското вещно право от д-р Манагчев и д-р Цонева е под формата на отговори на въпроси, свързани със защитата на правото на собственост. Във връзка с доклада е анализирано не само действащото българско законодателство, но и теорията и съдената практика. Представеният доклад представлява принос към популяризирането на достиженията на българската правна теория и практика в европейски и световен аспект.

ангачев, Иван, TARGET 2 и окончателността на сетълмента, Acta Universitatis Danubius. Juridica, Vol 7, No 1 (2011), Print ISSN: 1844-8062. Online ISSN: 2065-3891

Публикация № 6.2. /на английски език/ по показател № 6, Приложение № 4 на

Резюме

В тази статия се разглежда как TARGET 2, като система, възприема на практика идеята за окончателност на сетълмента, регламентирана в Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа (Директива за окончателност на сетълмента) и Директива 2009/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 г. за изменение на Директива 98/26/ЕО относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа и Директива вземанията по кредити (Директива 2009/44/ЕО).

а
м

ангачев, Иван, Активната солидарност и нейното приложение в банковото кредитиране, Дайджест „Търговско и облигационно право“, 2024 г., кн. 11,

ц

е
Публикация № 7.1. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Статията е посветена на активната солидарност, която е позната на нашето облигационно и търговско право въпреки липсата на нейна обща правна уредба. Съвременните социални и икономически условия обаче поставят редица въпроси, които изискват ясна и непротиворечиво законодателно решение. Препоръча се изрична обща правна уредба както на активната солидарност, така и на фигурата на т.нар. агент по обезпечението. Освен това, се препоръча сериозен правен анализ, който да ревизира сега действащите чл.

171 ЗЗД и чл. 26, ал. 2 ЗОЗ, с цел прецизирането на техните текстове, за да могат тези текстове да отговорят на потребностите на съвременната икономика.

ангачев, Иван, Законът за обявяване държавна собственост имотите на семействата на бившите царе Фердинанд и Борис и на техните наследници – национализация, експроприация, конфискация или етатизация?, Сборник доклади от научна конференция, посветена на 125-годишнината от рождението на проф. Константин Кацаров, 7 ноември 2023 г., НБУ, Издателство на Нов български университет, 2024, с. 186-202, ISSN 3033-1129 (Print), 3033-1137

Публикация № 7.2. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

На 31 декември 1947 г. е обнародван специален закон, по силата на който семействата на бившите царе Фердинанд I и Борис III и техните наследници са лишени от личната на двамата монарси собственост, като българската държава е обявена за единствен собственик на това имущество. По принцип държавата има право да придобива собственост чрез прилагане на различни методи, включително национализация, експроприация, конфискация и етатизация. В настоящата публикация се анализира кой от четирите метода, съгласно дефинициите, дадени от проф. Кацаров, е приложен от горепосочения закон. В анализа е използвана и съвременната съдебна практика, за да се отговори и на въпроса как личната собственост на монарха се разграничава от публичната собственост, която монархът използва по време на своето управление, тъй като само първата би могла да бъде придобита от държавата.

ангачев, Иван, За *codex rationes, codex (ratio) accepti et expensi* и *receptum*

Публикация № 7.3. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Настоящото изложение има за цел да проследи правната уредба на записванията, които са правели римските граждани и римските банкери, за да осчетоводяват платежните си операции. Друг важен въпрос, който е засегнат, е пактът *receptum argentarii*, който уреждал отговорността на банкера към получател на плащане за извършена от последния платежна операция. Във тази връзка са анализирани регистрите на римските банкери – *codex*

били различни. По отношение на *receptum argentarii*, могат да се направят следните изводи. Първо, той е бил пакт, който е уреждал отговорността на банкера, за извършена от него платежна операция към кредитор на негов клиент. Второ, това банкерско задължение е било независимо от основаното правоотношение между клиента на банкера (длъжник) и неговия (на клиента) кредитор. Трето, може да се направи интересна аналогия между

ангачев, Иван, За банковите понятия „влог“, „депозит“ и „сметка“.

Е

Л
Публикация № 7.4. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-
самооценка)

Резюме

Р

В ежедневието понятията „влог“ и „депозит“ понякога се употребяват като взаимно заменяеми. Под „влог“ се разбира сума, внесена в банков институт или спестовен влог. Подобна е и разбирането за депозита – той е влог в банка за съхранение или гаранция, а също и паричен залог за нещо взето, но не закупено. Сходно е схващането и за сметката, която може да бъде открита в банка. От направения анализ може да се заключи, че разграничението между платежна сметка, депозит и влог не може да бъде категорично направена. Все пак, може да се заключи, че във всички случаи платежната сметка се налага, като водещо родово понятие. *De lege ferenda* се препоръчва ясно формулиране и разграничаване на понятията „влог“ и „депозит“ и тяхното съотношение с платежната сметка.

Н
ангачев, Иван, Правните форми на национализацията в банковия сектор
съпоставка и кратък коментар на Директива 2014/59/ЕС, Електронен правен
сайт „Грамада“, 2018, ISSN (online): 2682-9703

Й
публикация № 7.5. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-
самооценка)

Резюме

Г
Какво представлява национализацията като юридически акт? Теорията я определя като: i) превръщане на дадена собственост или дейност в общонародна, държавна; за да бъде ii) използвана в общ, а не в частен интерес. Предмет на настоящето изложение е да изследва формите, по които се извършва национализацията в банковия сектор на практика и да се отграничи тя от сходни на нея правни фигури. Посочената по-горе дефиниция е отправната точка на изложението. От съществено значение е дали банките след акта на национализация продължават своето съществуване, макар и със съответни промени или се прекратяват, а също и дали има някаква връзка между юридическите лица преди и след

национализацията. В исторически план целите на извършваните национализации в банковия сектор са се променяли. През XX в. те са се извършвали цялостно, в името на идеология или частично с цел да се оптимизира емисионната и кредитна дейност. Тези цели не са актуални през XXI в. Правото на ЕС обаче съдържа разпоредби, които са близки по своята същност до национализацията, макар и да носят временен характер.

ангачев, Иван, Национализацията на „Франко-българската банка“, Електронен правен сайт „Грамада“, 2018, ISSN (online): 2682-9703

Публикация № 7.6. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Статията има за цел да изследва национализацията от 1947 г. на „Франко-Българската Банка“ АД. Тази национализация представлява интерес, защото е изключение от начина, по който са национализирани всички останали банки в България по това време. Съгласно приетия Закон за банките от 1947 г., банковите дружества се национализират чрез „преминаване на активите и пасивите“ им към определени държавни банки. „Франко-Българската Банка“ АД обаче се „радва“ на специално внимание от законодателя. Приет е специален закон – Законът за изкупуване акции от Франко-Българска банка, акц. д-во, София, където за национализацията на тази банка се прилага метода „придобиване на акции“. Случаят с национализацията на „Франко-Българската Банка“ АД поставя интересния въпрос, защо за тази банка е използван метод на национализация – „придобиване на акции“, а не национализация чрез „преминаване на активите и пасивите“, какъвто е приложен спрямо останалите банки в страната. Отговорът може да се търси в големия брой чуждестранни акционери. С тях обаче държавата е уредила отношенията си преди приемането на закона.

10. Мангачев, Иван, Еднообразните правила за гаранциите платими при поискване (ЕПГПП) и българската съдебна практика, Електронен правен сайт „Грамада“, 2017, ISSN (online): 2682-9703

Публикация № 7.7. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Настоящото изложение има за цел да коментира различните дефиниции за гаранция уредени в двете редакции на ЕПГПП и в тази връзка да предложи промяна на чл. 442 ТЗ. Друга цел е проследяване на съдебната практика, която засяга проблемите на гаранциите, но само по отношение на тълкуването на отделни текстове от ЕПГПП. Препоръчва се *de*

използвани редакциите на ЕПГПП. Това би спомогнало за по-доброто разбиране и прилагане в практиката на този правен институт.

11. Мангачев, Иван, Искът по чл. 71 ТЗ, Електронен правен сайт „Грамада“, 2017,

Публикация № 7.8. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Настоящото изложение има за цел да дискутира проблемите свързани с тълкуването на чл. 71 от Търговския закон (ТЗ). Най-често чл. 71 ТЗ е разглеждан в контекста на чл. 74 ТЗ. Само един поглед е достатъчен, за да се констатират известни разлики по отношение на използваната терминология в тези две разпоредби по отношение на субектите. Член 71 ТЗ визира като легитимирани лица „всеки член на дружеството”, а чл. 74 ТЗ „всеки съдружник или акционер”. В заключение може е отправена препоръка *de lege ferenda* за уеднаквяване на терминологията на чл. 71 ТЗ с тази на чл. 74 ТЗ, като думата „член” бъде заменена с думите „съдружник или акционер”. Това би спестило възможни тълкувания, които биха излезли извън целта на закона, а именно защитата на съдружниците или акционерите. Други лица, които също членуват в органи, различни от общото събрание на дружеството, категорично не могат да се ползват от тази защита.

12. Мангачев, Иван, Производството по стабилизация – минало, настояще и

б
л
Публикация № 7.9. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)
з

Резюме о

Настоящото изложение има за цел да проследи развитието на идеята за производство по стабилизация, което бе уредено с последните изменения и допълнения в Търговския закон (ТЗ). Характерното за това производство е, че целта му е да предотврати откриване на производство по несъстоятелност. За това е необходимо постигане на споразумение между търговеца и кредиторите му, в което да залегне начина на изпълнение на задълженията му и да се продължи неговата дейност. Интересен въпрос е и дали сегашната правна уредба ще се промени в близко бъдеще и в каква насока ще бъде тази промяна. С регламентирането на производството по стабилизация, в нашето право бе приведено в съответствие с Препоръката на ЕК от 2014 г. (с някои особености по отношение на изпълнението на част от обезпечените вземания). По въпроса, дали тази правна уредба ще се радва на стабилност във времето, то считам, че отговорът е отрицателен. Промяната в

е

к

т

р

о

сегашната правна уредба ще се наложи с приемането на т. нар. Директива за предоставяне на втори шанс, която в момента е само предложение, но вероятно ще стане част от правото на ЕС в близкото бъдеще.

ангачев, Иван, Платежната транзакция в Европейското и в Римското право, Ius Romanum, Universum iuris romani Брой II/2017, стр. 491-500

Публикация № 7.10. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Статията изследва платежните операции в правото на ЕС и в римското право. Платежните операции в правото на ЕС са уредени в Директива (ЕС) 2015/2366 (Втора Директива за платежните услуги) приета през 2015 г. Платежната операция е действие, предприето от платеща или от получателя, по внасяне, прехвърляне или теглене на средства, независимо от основното правоотношение между платеща и получателя. В зависимост от това дали се използват пари в наличност, платежните операции формират две групи - налични и безналични. Безналичните операции се делят също на две групи - кредитни преводи и директни дебити. Различни форми на кредитен превод могат да бъдат припознати в римското право, като *permutatio*, *diagraphae* и *syngraphae* (или *sungraphae*). Изглежда, че директният дебит не е бил познат в Рим. В заключението се подчертава, че платежните операции са свързани тясно с икономическото развитие. Съвременната икономика се нуждае от повече платежни операции, с което може да се обясни и развитието на формата на директният дебит.

14. Мангачев, Иван, Участници в система с окончателност на сетълмента, Електронен правен сайт „Грамада“, 2015, ISSN (online): 2682-9703

Публикация № 7.11. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

Съгласно разпоредбата на чл. 78в, ал. 1 Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС) участници в система с окончателност на сетълмента могат да бъдат само: 1) БНБ и централна банка на друга държава членка; 2) агент по сетълмента; 3) централен съконтрагент; 4) клирингова къща; 5) институция по смисъла на § 1, т. 8 от ДР ЗПУПС (банка или инвестиционен посредник); и 6) системен оператор. Правна уредба на субектите в система с окончателност на сетълмента се съдържа и в чл. 109а, ал. 2 Закона за публичното предлагане на ценни книжа (ЗППЦК). Там се посочва, че участници в системата са Централният депозитар, неговите членове и други юридически лица, определени в операционните правила на системата. Прави впечатление, че чл. 78в, ал. 1

ЗПУПС изброява всички възможни участници (както и чл. 2, б. „е“ Директива 98/26/ЕО), а чл. 109а, ал. 2 ЗППЦК предоставя възможност „операционните правила на системата“, да включат и „други юридически лица“. Тази възможност се разминава с концепцията на ЗПУПС и Директива 98/26/ЕО. Препоръчителна е *de lege ferenda* промяна на чл. 109а, ал. 2 ЗППЦК за отмяна на възможността операционните правила на системата да допускат включване на участници извън кръга на изброените в чл. 78в, ал. 1 ЗПУПС и чл. чл. 109а, ал. 2 ЗППЦК.

15. Мангачев, Иван, Принудителното отчуждаване и национализацията като форми на одържавяването, списание „Собственост и право“, 2009 г., кн. 6, ISSN 1312-9473 стр. 20-26.

Публикация № 7.12. по показател № 7, Приложение № 5 на справката-самооценка)

Резюме

В правната литература често се използват понятията одържавяване, национализация и принудително отчуждаване за държавни нужди. Настоящото изложение има за цел да проследи взаимовръзката на тези понятия и тяхната съпоставимост едно към друго. Направен е анализ на съответните текстове на Конституцията на Република България, както и на законите за държавната и общинската собственост с цел да се разграничат понятията одържавяване, национализация и принудително отчуждаване за държавни нужди. Направен е изводът, че одържавяването като термин следва да обхваща всяко придобиване от страна на държавата в неговия най-общ смисъл, независимо дали това придобиване е следствие на сделка или друг начин. Отчуждаването и национализацията представляват две различни форми на одържавяването, всяка със специфичен обхват и действие.